

УДК 378.018.43:004

DOI: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2022-14-266-284>

**FORMATION OF SOCIAL-COMMUNICATIVE
COMPETENCE OF HIGHER EDUCATION APPLICANTS
IN TERMS OF DISTANCE EDUCATION**

**ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В
УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

Оксана Плужник,
*доктор філософії, старший
викладач кафедри
документознавства та
методики навчання,
oks.pluzhnik1@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8780-8288
Університет Григорія
Сковороди в Переяславі,
м. Переяслав,
вул. Сухомлинського, 30,
Київська обл., Україна, 08401*

Oksana Pluzhnyk,
*Ph.D. in Educational
Sciences, Senior Lecturer of
Department of Documentation
and teaching methods,
oks.pluzhnik1@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8780-8288
Hryhorii Skovoroda University
in Pereiaslav 08401, Ukraine,
Kyiv region, Pereiaslav,
Sukhomlynskyi Str., 30*

ABSTRACT

The article examines the concept of social communications, which due to the pandemic, the rapid development and widespread use of information technology, have undergone significant changes in today's society. It was found that today a competitive specialist of any profile must have professional competencies, be able to effectively carry out various social actions, perform social functions, establish normal social relations, adhere to the norms of social behavior, interact and, therefore, be socially oriented person. To understand the essence of social and communicative competence of higher education students, the scientific definitions of this concept

and its components were analyzed and generalized. It should be noted that scholars mostly consider social and communicative competence separately, but recognize their interdependence and interdependence. In our opinion, social and communicative competence is an integral part of the professional qualities of any specialist and is manifested in the ability to successfully and effectively interact with specific people or groups, achieving goals. The study emphasizes that modern higher education is moving to new formats of education, which are due to the global pandemic, so changes in approaches to ways of exchanging information between teacher and student, as well as between students. Emphasis is placed on the significant place of social networks in the educational process during distance learning. Some platforms of social networks that teachers can use as learning tools are considered. It was found that for modern teachers and educators in social networks can be useful features such as: video communication; communication and file sharing in created groups, chats; possibility of group activities; publication of educational materials; discussion of publications, photos and videos; organization of polls, questionnaires and voting; search for educational events, events or conferences, etc. The use of social networks for educational purposes significantly improves social and communication skills, forms leadership skills, improves digital awareness.

Keywords: social communications, social-communicative competence, professional qualities, distance learning, social networks.

Постановка проблеми. Проблема дослідження соціальних комунікацій пов'язана з тим, що стрімкий розвиток і масове використання інформаційних технологій здатне докорінно змінити систему спілкування у нинішньому суспільстві. Сучасні технології, які використовуються в інформаційному обміні, водночас полегшують процес комунікації, і в той же час створюють особливі умови взаємодії.

Тож соціальна комунікація значно модифікується у процесі формування та розвитку суспільства.

За результатами звіту Всесвітнього економічного форуму «Майбутнє робочих місць-2020», список топ-10 навичок, які будуть затребуваними на ринку праці до 2025 року, склали:

- 1) аналітичне мислення та інноваційність;
- 2) активне навчання і стратегії навчання;
- 3) комплексне розв'язання проблем;
- 4) критичне мислення і аналіз;
- 5) креативність, оригінальність і ініціативність;
- 6) лідерство і соціальна включеність (впливовість);
- 7) технології: використання, моніторинг і контроль;
- 8) технології: розробка і програмування;
- 9) життєздатність, стресостійкість і гнучкість;
- 10) обґрунтування, розв'язання проблем і формування ідей.

Тобто саме на вихованні цих навичок у здобувачів освіти варто зосередитися закладам освіти у найближчі 5 років. Такий список навичок зумовлений насамперед технологізацією робочого процесу та змінами, до яких призвела пандемія коронавірусу (Освітній омбудсмен України, 2020).

На ринку праці уже найближчим часом будуть потрібні такі фахівці: викладачі закладів професійно-технічної та вищої освіти; радники; аналітики з управління та організації; аналітики інформаційної безпеки; фахівці з реклами та зв'язків з громадськістю та інші.

Спілкування (комунікація) природно присутнє в усіх видах людської діяльності, тому суспільний запит на фахівців, які володіють цілісною системою соціально-комунікативних якостей, невинно зростає. З огляду на той факт, що значна частина випускників ЗВО характеризується не чіткою сформованістю професійної позиції, лідерських якостей, низьким рівнем соціальної комунікації, аналіз процесу формування навичок соціальної комунікації сучасного фахівця набуває актуальності та вимагає комплексного вивчення соціально-комунікативних якостей особистості в системі сучасної української вищої професійної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці здебільшого розглядають «соціально-комунікативну компетентність» як дві окремі дефініції. Але останнім часом з'явилися дослідження цілісного розуміння даного формулювання. Так сутність цього поняття ґрунтовно вивчали Айзенбарт М. (Айзенбарт, 2017), Верченко Л. (Верченко, 2020), Качмарчик С. (Качмарчик, 2017), Кравець О., Самборська Н. (Кравець & Самборська, 2019), Левус Н. (Левус, 2011), Холод О. (Холод, 2011).

Москаленко О. (Москаленко, 2017) досліджував особливості формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців транспортної галузі.

Помилуйко В. (Помилуйко, 2017) здійснювала діагностику розвитку соціально-комунікативної компетентності дорослих.

Климова Н., Ковальова О., Лук'янчук Н., Савченко Ю. (Розвиток соціально-комунікативної компетентності, 2014) аналізували соціально-комунікативну компетентність обдарованих учнів початкової школи.

Стьопкіна А., Трубник І. (Стьопкіна & Трубник, 2021) вивчали особливості формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери.

Тимофєєва О. (Тимофєєва, 2016) – формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх судноводіїв.

Проаналізувавши різні джерела, нами було виявлено, що малодослідженою залишається проблема формування соціально-комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційної освіти.

Мета статті здійснити теоретичний аналіз сутності соціально-комунікативної компетентності та її формування у здобувачів вищої освіти в умовах дистанційної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Холод О. схиляється до думки, що термін «соціальні комунікації» семантично надмірний. По-перше, комунікація – це процес. По-

друге, у ньому беруть участь щонайменше дві людини. По-третє, коли дві людини і більше перебувають у взаєминах (зокрема комунікують, спілкуються), вони формують суспільство, соціум. Одна людина не може спілкуватися сама із собою. Один індивід не може проводити соціальні дії, а тим більше соціальні взаємодії стосовно себе самого. Отже, одна людина (індивід) не створює суспільства. Звідси випливає, що термін «соціальні комунікації» семантично зайвий (Холод, 2011: 27).

Проте автор відзначає, що поширена й інша думка (укорінена в Україні і в країнах Європи): існують соціальні комунікації, антисоціальні; міські, сільські; телевізійні, радіо-, друкарські, інтернет-комунікації, мобільні; вербальні, невербальні; нормативні, девіантні і багато інших комунікацій. Отже, термін «соціальні комунікації» семантично не надмірний, оскільки означає видове (по відношенню до типу) явище (Холод, 2011: 26).

Дослідники зазначають, що на сьогодні конкурентоспроможний фахівець будь-якого профілю має досконало володіти профільними фаховими компетентностями, вміти ефективно здійснювати різновиди соціальних дій, виконувати соціальні функції, встановлювати нормальні соціальні відносини, дотримуючись норм соціальної поведінки, взаємодіяти, а отже, бути соціально орієнтованою особистістю (Верченко, 2020: 59).

Для того, щоб зрозуміти сутність соціально-комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти, яку розглядаємо як невід’ємну складову їх професійної компетентності, проаналізуємо наукові визначення даного поняття.

Перш за все, компетентність – це динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність (Освітній омбудсмен України, 2020).

Розглядаючи поняття «соціально-комунікативна компетентність», слід зазначити, що науковці здебільшого розглядають соціальну та комунікативну компетентність окремо, але визнають їх взаємозумовленість та взаємозалежність.

Так Климова Н., Ковальова О., Лук'янчук Н., Савченко Ю. відзначають спорідненість понять «соціальна компетентність» та «комунікативна компетентність» і визначають соціально-комунікативну компетентність як «здатність людини реалізовувати власні потреби і цілі шляхом створення партнерських стосунків з іншими особами згідно з їхніми очікуваннями, потребами і цілями в межах суспільно прийнятної поведінки та завдяки ефективній комунікації» (Розвиток соціально-комунікативної компетентності, 2014: 74).

Айзенбарт М., вивчивши праці інших науковців, розуміє соціально-комунікативну компетентність особистості як базову інтегральну характеристику, яка відображає рівень уміння людини взаємодіяти, чи контактувати, з іншими особами; забезпечує оволодіння соціальною реальністю за допомогою комунікативних механізмів і дає можливість ефективно впливати на свою поведінку та поведінку інших у середовищі, де відбувається спілкування (Айзенбарт, 2017: 3).

Тимофєєва О. характеризує соціально-комунікативну компетентність як певний рівень сформованості особистісного й професійного досвіду взаємодії з іншими людьми, який потрібен фахівцеві, щоб, відповідно до своїх здатностей і соціального статусу, успішно діяти в професійному середовищі й суспільстві (Тимофєєва, 2016: 173) .

Помилуйко В. розглядає соціально-комунікативну компетентність дорослих та розуміє це поняття як здатність співвідносити свої прагнення з інтересами інших людей і соціальних груп шляхом створення партнерських відносин і ефективної комунікації в межах суспільно прийнятної поведінки (Помилуйко, 2017: 179).

Підсумовуючи, авторка зазначає, що розвиток соціально-комунікативної компетентності є необхідною умовою ефективної професійної діяльності дорослих. Соціально-комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої та опосередкованої взаємодії особистості із світом духовної матеріальної культури, тому є результатом досвіду спілкування з людьми (Помилуйко, 2017: 182).

Кравець О., Самборська Н. розглядають соціально-комунікативну компетентність як «здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, що передбачає наявність відповідних знань, умінь та навичок ефективних комунікацій у сфері професійної діяльності чи особистісного соціального простору» (Кравець & Самборська, 2019: 150).

Верченко Л. вважає, що соціально-комунікативна компетентність фахівця як компонент будь-якої професійної компетентності наповнюється конкретним змістом лише в контексті певної професійної діяльності, залежить від конкретного виду професійної діяльності (завдань, які вирішуються в такій діяльності, ситуацій, що виникають; їх складності, динамізму, керованості) та виявляється в конкретних результатах цієї діяльності (зовнішніх, пов'язаних з якістю вирішення тих чи інших ситуацій, і внутрішніх – задоволеність результатом) (Верченко, 2020: 59).

Щоб глибше зрозуміти сутність соціально-комунікативної компетентності, необхідно дослідити її основні складові. Різними науковцями вони визначаються по-різному.

Так Москаленко О. у соціально-комунікативній компетентності виділяє соціальну та комунікативну складові. *Соціальна* складова передбачає набуття майбутнім фахівцем професійно-особистісної незалежності в судженнях та оцінках, прагнення професійного успіху, вміння успішно реалізувати міжособистісні відносини; *комунікативна* складова передбачає сукупність навичок і вмінь до ефективного спілкування з іншими учасниками, здатність встановлювати і підтримувати

комунікативну сферу в професійному й особистісному відношенні. Комунікбельність, відкритість до спілкування і збагачення у процесі міжособистісної взаємодії є результатом прояву комунікативної функції компетентності (Москаленко, 2017).

Левус Н. (Левус, 2011 : 183) визначає певну структуру соціально-комунікативної компетентності та виділяє такі її складові:

- готовність до контактів з іншими людьми;
- здатність налагоджувати і підтримувати необхідні контакти з людьми;
- уміння змінювати глибину і коло спілкування;
- спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших;
- прагнення розуміти і бути зрозумілим для партнера по спілкуванню;
- розвиненість уявлень про різноманітність соціальних ролей і способів взаємодії;
- володіння знаннями, уміннями і навичками конструктивного спілкування;
- уміння розв'язувати міжособистісні проблеми;
- опанування внутрішніх засобів регуляції комунікативних дій.

Качмарчик С. (Качмарчик, 2017: 112) пропонує розглядати чотирьохкомпонентну структуру соціально-комунікативної компетентності, що включає такі компоненти:

- мотиваційний (інтереси в здійсненні взаємодії в діловому спілкуванні, співпраця з партнерами, в комунікації; спрямованість на досягнення результатів у комунікативній ситуації);
- когнітивний (знання норм, правил, законів комунікації; знання мови, особливостей ділового мовлення; знання норм здійснення й управління діловим спілкуванням цінностей спілкування; усвідомлення своєї ролі в організації та здійсненні спілкування, комунікації;

усвідомлення можливостей своїх дій у співпраці і своєї відповідальності);

- інтерактивний (планування, організація та здійснення ділового спілкування (як з окремими особами, так і з групами людей) відповідно до прийнятих норм; вміння пристосовуватися до дій інших, налагоджувати контакти, знаходити своє місце в групі; вміння бачити і здійснювати нестандартні способи вирішення завдань комунікації;
- перцептивний (сукупність знань і умінь, що забезпечують емпатію (розуміння внутрішнього стану партнера, його потенціалу), рефлексію (пізнання самого себе, свого потенціалу в процесі спілкування, оцінка та аналіз своєї комунікативної поведінки), казуальну атрибуцію (прогнозування поведінки партнера по спілкуванню); орієнтацію в соціальній і діловій ситуації, комунікативному завданні).

На нашу думку, *соціально-комунікативна компетентність* – є невід’ємною складовою професійних якостей будь-якого фахівця та виявляється у здатності успішно й ефективно взаємодіяти з конкретними людьми або групами, досягаючи поставлених цілей.

Соціальна комунікація виступає однією з визначальних властивостей особистості ХХІ століття. Будучи феноменом суспільного розвитку, соціальна комунікація має визначальне значення для культури окремої особистості і суспільства в цілому. Зростання системи глобальної комунікації, в тому числі у віртуальному середовищі (інтернет), трансформує систему зв’язків людини з іншими суб’єктами і соціальною системою в цілому, надає нові можливості особистісного розвитку. Здійснюючи комунікацію в інтернет-просторі, суб’єкт опиняється під впливом віртуального середовища, яке не висуває вимог до комунікативної компетентності в умовах дистанційного спілкування. Як результат, спілкування втрачає свій глибинний, значимий для психічної діяльності людини характер, стає формалізованим, стереотипним і поверховим (Стьопкіна & Трубник, 2021: 248).

Оскільки сучасна вища освіта переходить до нових форматів освіти, які зумовлені глобальною пандемією, змінюються і підходи до способів обміну інформацією між викладачем та студентом, а також між студентами. Настав час віддати належне соціальним мережам і знайти спосіб інтегрувати їх у систему освіти. Якщо цей процес здійснити продумано, то соцмережі допоможуть студентам і вчителям постійно залишатися на зв'язку під час онлайн-освіти, підвищать залучення здобувачів в освітній процес і зроблять дистанційне навчання менш віддаленим.

Використання соціальних мереж в освіті знаходиться на початковому етапі. І хоча багато людей щодня користуються соціальними мережами, використання цих інструментів в освіті низьке. Однак тенденція до застосування освітніх можливостей соцмереж продовжує зростати.

Криштанович М., Гродзь Н (Криштанович & Гродзь, 2022) визначають такі основні напрямки дистанційного навчання:

- організація освітнього процесу з використанням доступних онлайн-платформ;
- передача освітньої інформації за допомогою теле-та радіоканалів;
- проведення освітніх занять з допомогою соціальних мереж, електронної розсилки та менеджерів;
- збільшення тиражу «матеріальних» копій підручників та пересилання останніх у віддалені регіони, з безпечною доставкою на дім.

Сьогодні соціальні мережі – це своєрідний канал комунікації, де можна поділитися важливими новинами, запланованими подіями чи інформацією про їх оновлення. Соцмережі заповнюють комунікативний дефіцит в умовах карантину.

Використання соціальних мереж в освіті робить навчання доступним, дає студентам можливість отримати більше корисної інформації, тримати зв'язок з навчальними групами чи іншими освітніми системами. Інструменти соцмереж

надають студентам та освітнім закладам численні можливості для покращення якості навчання.

Як інструменти навчання викладачі можуть використовувати такі платформи соціальних мереж:

- *Skype, Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, Cisco Webex Events* для більш глибокої взаємодії один з одним, при цьому варто використовувати різноманітні педагогічні технології для забезпечення активного слухання лекцій здобувачами.
- *Google Docs* та інші інструменти для спільної роботи над документами.
- *Telegram, Viber, WhatsApp, Signal* – месенджери для миттєвого обміну текстовими повідомленнями, фото, картинками, відео, документами. Є можливість створення групи користувачів для колективного спілкування і навіть для дистанційного навчання. Розробники постійно працюють над поліпшенням месенджерів, оснащують їх новими функціями, наприклад, наявністю хмарного сервера або можливістю проводити відеоконференції.
- *Facebook* можна використовувати як організаційний інструмент, що допоможе інформувати групу про завдання чи зміни в курсі. Для цього потрібно створити групу на Facebook спеціально для певної групи.
- *YouTube* для створення відео презентацій курсів, запису лекцій, виступів як викладачів, так і студентів.
- *TikTok* останнім часом значно поповнився освітніми, науковими, розвиваючими відео. Головне, вміло скерувати увагу студентів на необхідний матеріал.
- *Блоги* з функцією коментарів для обміну та обговорення інформації.
- Хештеги у *Twitter* для заохочення відкритих форумів і дебатів.
- *Pinterest* для обміну розумними ідеями, натхненням та цінними ресурсами серед студентів; створення онлайн-дошок, які призначені для обговорення певної теми.

- *LinkedIn* та інші соціальні мережі для налагодження ділових комунікацій.

Такі соціальні навички, як навички командної роботи формуються під час навчання, участі в тренінгах/семінарах, спрямованих на формування командної роботи. Для розвитку цих навичок можна організовувати зустрічі з колегами і друзями, запрошувати друзів до челенджу, бути командним гравцем та уважним співрозмовником. Для формування і розвитку навичок командної роботи можна використовувати сервіси для створення блогів, платформ для дистанційного навчання і вебінарів Zoom, Wiziq, миттєвого опитування (Typeform, Direct poll, Kahoot!) тощо. Комунікативність формуються за умови самостійного налагодження особистістю комунікації з іншими, розв'язання спільних завдань, розширення сфер спілкування, а також обмінів контактами в соціальних мережах. Онлайновими інструментами для формування комунікативних навичок можуть бути Google Диск (спільне редагування документів, написання коментарів), сервіси для створення спільної дошки Padlet.com чи Linoit, спілкування Skype, Viber тощо (ДУ Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2020).

Використання соціальних мереж як комунікаційного майданчика дозволяє організувати самостійну роботу студентів у позааудиторний час. Адже методично правильне й цілеспрямоване залучення до навчального процесу онлайн-сервісів має потенціал розвитку саморегульованого самостійного навчання, оскільки навчання за допомогою засобів електронних соціальних мереж є активним, динамічним, основаним та керованим студентами. Окрім того, застосування сервісів мережних технологій як сучасного освітнього інструментарію сприяє підвищенню якості навчального процесу, формуванню медіаінформаційної грамотності суб'єктів освітньої діяльності, що дозволяє швидко реагувати на нові вимоги інформаційного суспільства. Проте аби справді викладач і студент працювали на результат,

викладачем має бути методично правильною організованою робота в соціальних мережах, оскільки однією з найбільших проблем методистів у створенні навчального матеріалу для такого виду ресурсів як соціальні мережі є розуміння цілей навчання в певному контексті, тобто використання належної моделі, стратегії, тактики для створення такого завдання, що відповідало б інтересам та зацікавленням студентів (Шульська & Матвійчук, 2017).

Отже для сучасних викладачів та педагогів в соціальних мережах корисними можуть стати такі функції, як: забезпечення відеозв'язку; спілкування та обмін файлами у створених групах, чатах; можливість групової діяльності; публікація навчальних матеріалів; обговорення публікацій, фото та відео; організація опитувань, анкетування та голосувань; пошук освітніх заходів, подій чи конференцій тощо.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що соціально-комунікативна компетентність вкрай важлива для того, щоб мати можливість будувати стосунки, взаємодіяти з іншими людьми та зрештою професійно реалізуватися. Це також важливо з академічної точки зору, оскільки багато видів діяльності засновані на роботі в групах і спілкуванні між однолітками. З'ясовано, що використання соціальних мереж для освітніх цілей значно покращує соціально-комунікативні навички, формує лідерські якості, удосконалює цифрову обізнаність. Сьогодні студентам, фахівцям і навіть організаціям потрібно добре знати соціальні мережі, щоб досягти професійного успіху. Навички роботи в соціальних мережах можуть допомогти студентам знайти роботу на ринку праці, який все більше орієнтується на цифрові інструменти для спілкування та обміну інформацією.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Айзенбарт М.М. Сутність поняття «соціально-комунікативна компетенція» в сучасній науковій парадигмі. *Молодий вчений*. 2017, № 4.3 (44.3). С. 3.

2. Верченко Л.С. Розвиток соціально-комунікативної компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти у процесі магістерської підготовки : дис. ... д-ра філософії : 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Дніпро, 2020. 362 с.

3. Качмарчик С.Г. Використання інтерактивних технологій у формуванні соціально-комунікативної компетентності студентів-менеджерів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. 2017, (259). С. 110-115.

4. Кравець О., Самборська Н. Формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей на заняттях з англійської мови засобами інформаційно-комунікативних технологій. *Нові технології навчання* : зб. наук. пр. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2019. Вип. 92. С. 148-150.

5. Криштанович М., Гродзь Н. Аналіз основних аспектів впливу Covid-19 на професійну підготовку майбутніх вчителів: міжнародний досвід. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 1(3) 2022.459 с.

6. Левус, Н. І. Чинники соціально-комунікативної компетентності молоді. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2011, (27). С. 180-189.

7. Москаленко О.І. Особливості формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців транспортної галузі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Педагогіка. 2017, № 5.

8. Навички XXI століття та умови їх формування і розвитку для молоді. ДУ Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2020. URL : <https://dismp.gov.ua/navychky-khkh-stolittia-ta-umovy-ikh-formuvannia-i-rozvytku-dlia-molodi/> (Дата звернення: 09.01.2022).

9. Помилуйко В. Діагностика розвитку соціально-комунікативної компетентності дорослих. *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics*. 2017. Вип. 22 (1). С. 175–186.

10. Розвиток соціально-комунікативної компетентності обдарованих учнів початкової школи: посібник / за заг. ред. Н.В. Лук'янчук, Н.А. Климової. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2014. 132 с.

11. Стьопкіна А.С., Трубник І.В. Формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2021. № 1 (100). С. 248.

12. Тимофєєва О. Формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх судноводіїв як педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Сер. Педагогічні науки. 2016. № 1. С. 171–185.

13. Холод О.М. Соціальні комунікації: соціо- і психолінгвістичний аналіз: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Львів, 2011. 288 с.

14. Шульська Н.М., Матвійчук Н.М. Соціальні мережі як ефективне середовище викладацько-студентської комунікації в навчальному процесі. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2017, № 58 (2). С. 155-168. [https://doi.org/ 10.33407/itlt.v58i2.1590](https://doi.org/10.33407/itlt.v58i2.1590)

15. Як реформа НУШ готує наших дітей до нових умов на ринку праці. Освітній омбудсмен України, 2020. URL : <https://eo.gov.ua/yak-reforma-nush-hotuie-nashykh-ditey-do-novykh-umov-na-rynku-pratsi/2020/11/02/> (Дата звернення: 09.01.2022).

REFERENCES

1. Aizenbart, M.M. (2017) Sutnist poniattia «sotsialno-komunikatyvna kompetentsiia» v suchasni naukovi paradymi [The essence of the concept of «social-communicative competence» in the modern scientific paradigm]. *Molodyi vchenyi*, 4.3 (44.3). S. 3 [in Ukrainian].

2. Verchenko, L.S. (2020) Rozvytok sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity

u protsesi mahisterskoi pidhotovky [Development of social and communicative competence of future teachers of higher education institutions in the process of master's training] : dys. ... d-ra filosofii : 015 Profesiina osvita (za spetsializatsiiamy), Dnipro. 362 s. [in Ukrainian].

3. Kachmarchyk, S.H. (2017) Vykorystannia interaktyvnykh tekhnolohii u formuvanni sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv-menedzheriv [The use of interactive technologies in the formation of social and communicative competence of students-managers]. Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Serii: Pedahohika, psykholohiia, filosofiia, (259). S. 110-115 [in Ukrainian].

4. Kravets, O. & Samborska, N. (2019) Formuvannia sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv nefilolohichnykh spetsialnostei na zaniattiakh z anhliiskoi movy zasobamy informatsiino-komunikatyvnykh tekhnolohii [Formation of social and communicative competence of future specialists of non-philological specialties in English language classes by means of information and communication technologies]. Novi tekhnolohii navchannia : zb. nauk. pr. DNU «Instytut modernizatsii zmistu osvity». Kyiv, Vyp. 92. S. 148-150 [in Ukrainian].

5. Kryshtanovych, M. & Hrodz, N. (2022) Analiz osnovnykh aspektiv vplyvu Covid-19 na profesiinu pidhotovku maibutnikh vchyteliv: mizhnarodnyi dosvid [Analysis of the main aspects of the impact of Covid-19 on the training of future teachers: international experience]. Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii, 1(3). 459 s. [in Ukrainian].

6. Levus, N.I. (2011) Chynnyky sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti molodi [Factors of social and communicative competence of youth]. Naukovi studii iz sotsialnoi ta politychnoi psykholohii, (27). S. 180-189 [in Ukrainian].

7. Moskalenko, O.I. (2017) Osoblyvosti formuvannia sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv transportnoi haluzi [Features of formation of social and communicative

competence of future specialists in the transport industry]. Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: Pedahohika, № 5 [in Ukrainian].

8. Navychky XXI stolittia ta umovy yikh formuvannia i rozvytku dlia molodi (2020) [Skills of the XXI century and conditions of their formation and development for young people]. DU Derzhavnyi instytut simeinoi ta molodizhnoi polityky. Retrieved from : <https://dismp.gov.ua/navychky-khkhi-stolittia-ta-umovy-ikh-formuvannia-i-rozvytku-dlia-molodi/> (Data zvernennia: 09.01.2022) [in Ukrainian].

9. Pomyluiko, V. (2017) Diahnostyka rozvytku sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti doroslykh [Diagnosis of the development of social and communicative competence of adults]. Psykholinhvistyka. Psykholynhvystyka. Psycholinguistics, 22 (1). S. 175-186 [in Ukrainian].

10. Rozvytok sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti obdarovanykh uchniv pochatkovoï shkoly (2014) [Development of socio-communicative competence of gifted primary school students]: posibnyk / za zah. red. N.V. Lukianchuk, N.A. Klymvoi. Kyiv: Instytut obdarovanoi dytyny, 132 s. [in Ukrainian].

11. Stopkina, A.S. & Trubnyk, I.V. (2021) Formuvannia sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi sfery [Formation of social and communicative competence of future specialists in the social sphere]. Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka, 1 (100). S. 248 [in Ukrainian].

12. Tymofieieva, O. (2016) Formuvannia sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh sudnovodiiv yak pedahohichna problema [Formation of social and communicative competence of future drivers as a pedagogical problem]. Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Ser. Pedahohichni nauky, 1. S. 171-185 [in Ukrainian].

13. Kholod, O.M. (2011) Sotsialni komunikatsii: sotsio- i psykholinhvistychnyi analiz [Social communications: socio- and

psycholinguistic analysis] : navch. posib. 2-he vyd., dop. i pererob. Lviv, 288 s. [in Ukrainian].

14. Shulska, N.M. & Matviichuk, N.M. (2017) Sotsialni merezhi yak efektyvne seredovyshe vykladatsko-studentskoi komunikatsii v navchalnomu protsesi [Social networks as an effective environment for teaching and student communication in the educational process]. Informatsiini tekhnologii ta zasoby navchannia, 58 (2). S. 155-168. <https://doi.org/10.33407/itlt.v58i2.1590> [in Ukrainian].

15. Yak reforma NUSh hotuie nashykh ditei do novykh umov na rynku pratsi (2020) [How NUS reform prepares our children for new conditions in the labor market]. Osvitnii ombudsmen Ukrainy. Retrieved from : <https://eo.gov.ua/yak-reforma-nush-hotuie-nashykh-ditey-do-novykh-umov-na-rynku-pratsi/2020/11/02/> (Data zvernennia: 09.01.2022) [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено поняття соціальних комунікацій, які через пандемію та стрімкий розвиток і масове використання інформаційних технологій, зазнали значних змін у нинішньому суспільстві. З'ясовано, що сьогодні конкурентоспроможний фахівець будь-якого профілю має досконало володіти фаховими компетентностями, вміти ефективно здійснювати різновиди соціальних дій, виконувати соціальні функції, встановлювати нормальні соціальні відносини, дотримуючись норм соціальної поведінки, взаємодіяти, а отже, бути соціально орієнтованою особистістю. Щоб зрозуміти сутність соціально-комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти, було проаналізовано та узагальнено наукові визначення даного поняття та його складових. Слід зазначити, що науковці здебільшого розглядають соціальну та комунікативну компетентність окремо, але визнають їх взаємозумовленість та взаємозалежність. На нашу думку, соціально-комунікативна компетентність – є невід'ємною складовою

професійних якостей будь-якого фахівця та виявляється у здатності успішно й ефективно взаємодіяти з конкретними людьми або групами, досягаючи поставлених цілей. В ході дослідження підкреслено, що сучасна вища освіта переходить до нових форматів освіти, які зумовлені глобальною пандемією, тому змінюються і підходи до способів обміну інформацією між викладачем та студентом, а також між студентами. Акцентовано увагу на значне місце соціальних мереж у освітньому процесі під час дистанційного навчання. Розглянуто окремі платформи соціальних мереж, які викладачі можуть використовувати як інструменти навчання. З'ясовано, що для сучасних викладачів та педагогів в соціальних мережах корисними можуть стати такі функції, як: забезпечення відеозв'язку; спілкування та обмін файлами у створених групах, чатах; можливість групової діяльності; публікація навчальних матеріалів; обговорення публікацій, фото та відео; організація опитувань, анкетування та голосувань; пошук освітніх заходів, подій чи конференцій тощо. Використання соціальних мереж для освітніх цілей значно покращує соціально-комунікативні навички, формує лідерські якості, удосконалює цифрову обізнаність.

Ключові слова: соціальні комунікації, соціально-комунікативна компетентність, професійних якостей, дистанційне навчання, соціальні мережі.